

ALEKSANDRA SZYMAŃSKA

LEON JAN ŁUKA — DZIAŁACZ POLSKIEGO TOWARZYSTWA ARCHEOLOGICZNEGO I NUMIZMATYCZNEGO

Leon Jan Łuka należał do Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego od 1947 r., wówczas Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego. W latach 1951—1953 pełnił funkcję członka Zarządu Głównego tegoż Towarzystwa. Po przybyciu z Poznania do Gdańska w 1953 r. prowadził Dział Archeologiczny przy Muzeum Pomorskim w Gdańsku (obecnie Muzeum Narodowe). Jednocześnie czynił wszelkie starania, żeby powołać Oddział Gdański Polskiego Towarzystwa Archeologicznego wspólnie z ks. dr. Władysławem Łęgą — zasłużonym badaczem przeszłości Pomorza. Z ich też inicjatywy pierwsze zebranie inauguracyjne odbyło się 9 listopada 1953 r. Oddział od pierwszego roku działalności skupiał wielu studentów i młodych naukowców, a także osoby społecznie zaangażowane w ochronę zabytków i popularyzację archeologii. Sercem i duszą tej pracy był od zarania Leon Jan Łuka, który w Oddziale pełnił kolejno funkcję sekretarza (w latach 1953—1960), prezesa (1960—1962) i wiceprezesa, a także prezesa Sekcji Archeologicznej od 1962 r. do chwili śmierci — 3 sierpnia 1983 r. Ponadto w latach 1968—1973 uczestniczył w pracach Komisji Oświaty jako członek Zarządu Głównego PTAiN. Od 1959 r. pełnił nieprzerwanie funkcję członka Komitetu Redakcyjnego „Z Otcłani Wieków” — organu PTAiN, w którym ogłosił drukiem 7 artykułów i szereg notatek o badaniach wykopaliskowych prowadzonych w Wielkopolsce i na Pomorzu Gdańskim.

Był autorem 130 opublikowanych prac naukowych, skupiając głównie swoje zainteresowania na zagadnieniach epoki brązu i okresu halsztackiego, czego podsumowaniem jest monografia kultury wschodniopomorskiej — pierwsza jej część wzbogaciła bibliotekę naukową PTAiN. Poza tym redagował serię „Zeszytów Popularnonaukowych”, z których ostatni, nr 4, autorstwa M. Męclewskiej i E. Rozenkranza, pt. *Pieniądz w Prusach Królewskich za Kazimierza Jagiellończyka w świetle skarbu z Lęborka*, został wydany w 1983 r. wspólnie przez Oddział Gdański PTAiN i Muzeum Archeologiczne w Gdańsku z okazji 30-lecia Oddziału Gdań-

skiego PTAiN i Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Na tę okoliczność z Jego inicjatywy ukazał się również jubileuszowy tzw. gdański zeszyt 1—2 rocznika 49 „Z Otcłani Wieków”. Przedstawia on działalność naukowo-badawczą i popularyzatorską Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, w którym to Leon Jan Łuka zamieścił artykuł pt. *Muzeum Archeologiczne w Gdańsku w służbie społeczeństwa (1953—1983)*.

Oddział Gdański prowadzony pod kierunkiem Leona Jana Łuki zmierzał przede wszystkim w kierunku popularyzacji archeologii, głównie idei ochrony zabytków. Szczególny nacisk położono na akcję kulturalno-oświatową, uczestnictwo Oddziału w obchodach tysiąclecia państwa polskiego poprzez szeroką akcję odczytową i wystawienniczą, m. in. w Gdańsku, Elblągu, Kwidzynie, Lęborku i Kartuzach, współpracę z innymi towarzystwami i instytucjami, a także na prace naukowo-badawcze.

Dużym wydarzeniem dla Oddziału Gdańskiego był zorganizowany w Gdańsku w maju 1961 r. Walny Zjazd Delegatów PTA połączony z sesją naukową. Współorganizatorem tego zjazdu i gospodarzem Muzeum Archeologicznego, w którym odbyła się wówczas uroczystość otwarcia pierwszej wystawy stałej pt. „Pradzieje Pomorza”, był Leon Jan Łuka. Dzięki jego staraniom z okazji zjazdu wydano popularnonaukową pracę K. Jażdżewskiego pt. *Gdańsk wczesnośredniowieczny w świetle wykopalisk*. Praca ta ukazała się w maju 1961 r. w nakładzie 2000 egzemplarzy.

Nadmienić również należy, że Leon Jan Łuka był konsultantem i wizytował wszystkie badania wykopaliskowe na terenie województwa gdańskiego, słupskiego i elbląskiego, prowadzone przez Oddział Gdański zgodnie z uchwałą Zarządu Głównego PTA od 1959 r. w ramach działalności naukowo-badawczej.

W 1973 r. był współorganizatorem pierwszej Sesji Pomorzoznawczej, która odbyła się w Gdańsku z udziałem członków nadmorskich Oddziałów PTAiN, przedstawicieli IHKM PAN z Gdańska, Wrocławia i Szczecina, Pracowni Konserwacji Zabytków w Szczecinie, Katedry Archeologii uniwersytetów w Toruniu i Poznaniu, Stacji Archeomagnetycznej IHKM PAN w Gdańsku, Instytutu Architektury i Urbanistyki Politechniki Gdańskiej, Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego oraz Muzeum Regionalnego w Lęborku i Muzeum Zamkowego w Malborku. Wygłoszone referaty i komunikaty z uwagi na swoje znaczenie naukowo-badawcze były niezwykle interesujące, dostarczyły bowiem wiele informacji odnośnie do wyników aktualnych badań, planów badawczych i problematyki stojącej przed archeologiczną służbą konserwatorską. Pomysł sesji pomorzoznawczych zyskał powszechną akceptację i w latach następnych kontynuowano te spotkania w innych ośrodkach nadmorskich.

Oddział Gdański pod kierunkiem Leona Jana Łuki prowadził wiele cennych akcji, m. in. od 1968 r. tzw. Dni Archeologii i Numizmatyki. Pro-

gram tej imprezy obejmował cykl odczytów wybitnych znawców i badaczy polskiej archeologii oraz wycieczki naukowe po najważniejszych i najciekawszych obiektach archeologiczno-architektonicznych Pomorza Gdańskiego. W wielu z nich osobiście brał udział, oprowadzając po stanowiskach archeologicznych, służąc ogromną wiedzą i znajomością terenu.

Leon Jan Łuka jako dyrektor Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, w którym po dzień dzisiejszy znajduje się siedziba Oddziału PTAiN, mimo wielu obowiązków udzielał zawsze daleko idącej pomocy przy realizacji planów Oddziału. Bardzo czynnie, do ostatniej chwili, włączał się w każdą akcję, darząc swoich młodszych następców dużą życzliwością, poparciem, udzielając wszelkiej pomocy merytorycznej i naukowej.

Za wieloletnią aktywną pracę i za osobiste zaangażowanie we wszystkie sprawy i problemy dotyczące statutowej działalności Oddziału Gdańskiego otrzymał z ramienia PTAiN w 1970 r. medal „Zasłużony dla Archeologii”, w 1978 r. na Walnym Zjeździe Delegatów w Gorzowie Wlkp. — medal „Zasłużony dla PTAiN” oraz w 1983 r. na XXX Jubileuszowym Walnym Zjeździe Delegatów w Gdańsku — medal wybitny z okazji „30-lecia Oddziału Gdańskiego PTAiN”, jak również najwyższą godność w Towarzystwie — tytuł członka honorowego PTAiN.

ALEKSANDRA SZYMAŃSKA

LEON JAN ŁUKA — ACTIVE MEMBER OF THE POLISH ARCHAEOLOGICAL AND NUMISMATIC SOCIETY

Summary

Leon Jan Łuka was a member of the PTAiN (Polish Archaeological and Numismatic Society) as from 1947. From 1953 he headed the Archaeological Department of the Muzeum Pomorskie (Pomorze (Pomerania) Museum) — now the Muzeum Narodowe (National Museum) and it was on his initiative that the Gdańsk Branch of the Polish Archaeological Society was established, he having been voluntarily engaged and deeply involved until his death, fulfilling numerous functions in the Branch and National (1968—1973) Boards. He was co-organizer of Congresses of the PTAiN, Sessions of Studies of Pomorze, "Archaeology and Numismatic Weeks" and consultant for excavational investigations conducted by the Society. Of his numerous papers (130) related to the Bronze Age and Hallstatt Period, a monograph of East Pomorze (Pomerania) culture was published by PTAiN. Another fact worthy of note was his work in the popularising of archaeology and the protection and conservation of monuments. He was a member of the Editorial Committee of the PTAiN organ — "Z Otchłani Wieków" (From the Depths of the Ages) and editor of a series of popular-science publications issued jointly by the Gdańsk Archaeological Museum and PTAiN. As the director of the Archaeological Museum in which the seat of

the Branch is located to the present day, Leon Jan Łuka afforded every possible assistance in the fulfilment on the Branch's plans. For his years of active work and personal involvement in the Society he was awarded medals of "Meritorious for Archaeology", "Meritorious for the PTaIN", one struck for the occasion of "The 30th Anniversary of the PTaIN Gdańsk Branch" and was also awarded the highest distinction of the Society — that of honorary member of the PTaIN.